

Dar atunci cînd încă mai cîtea scrisoarea, lată ce-i trecu subit prin cap: oare acest băietandru înfumurat și fanfaron a fost ales de prinț drept corespondent și, oare, mal știi, o fi singurul lui corespondent de aici? Deși sub forma unei desconsiderații neobișnuite, îl luă totuși pe Kolea la întrebări. Însă „băietandrul”, care era întotdeauna supărăcios, de data aceasta nu acordă nici o atenție lipsei sale de considerație; foarte pe scurt și cu răceală, îl explică Aglaiei că, deși îl comunicase prințului pentru orice eventualitate adresa lui permanentă chiar înaintea plecării acestuia din Petersburg, oferindu-și pe deasupra și serviciile, acesta era primul serviciu pe care i-l făcea și prima scrisoare primită, iar drept dovadă îl prezentă biletelul pe care îl promise el însuși. Aglaia nu se jenă și citi. Biletul pentru Kolea conținea:

„Dragă Kolea, fii bun și transmite-i Aglaiei Ivanovna scrisoarea sigilată pe care o anexez. Îți doresc sănătate.

Al dumitale iubitor prinț L. Mișkin.”

— Totuși e caraghios să aibă încredere într-un ținc, spuse jignitor Aglaia, înapoindu-i lui Kolea biletul și trecînd disprețuitoare pe lîngă el.

Asemenea cuvinte Kolea chiar că nu putea suporta; special pentru această ocazie îl rugase pe Ganea să-i împrumute, neexplicîndu-i motivul, fularul lui verde, încă nou de tot. Se supără cumplit.

II

Erau primele zile ale lui iunie și, deja de o săptămînă, la Petersburg vremea era foarte frumoasă, cum rar se întîmplă. Epancinii aveau o casă de vară bogată, proprietate personală, la Pavlovsk³⁸. Lizaveta Prokofievna intră brusc într-o stare de neliniște și se puse în mișcare; nu se agitară nici două zile și plecară.

A doua sau a treia zi după mutarea Epancinilor, cu trenul de dimineată, sosi de la Moscova și prințul Lev Nikolaevici Mișkin. Nu-l întîmpină nimeni la gară;

dar, la coborîrea din vagon, printului i se năzări subit că doi ochi îl priveau ciudat, aprinși, din mulțimea care-i luase cu asalt pe călătorii veniți cu trenul. Privind mai atent, nu reușî să descopere nimic. Desigur, doar i se năzărise; însă rămase cu o impresie neplăcută. Pe deasupra, printul era și-așa trist, îngîndurat și părea îngrijorat de ceva.

Birjarul îl duse pînă la un hotel aflat în apropierea străzii Liteinaia. Stabilimentul era destul de mizerabil. Printul ocupă două camere mici, întunecoase și rău mobilate, se spălă, se îmbrăcă, dar nu ceru nimic de mîncare și ieși în grabă, parcă temîndu-se să nu piardă timpul și să nu găsească pe cineva acasă.

Dacă l-ar fi privit acum vreunul dintre cei care îl cunoscuseră la Petersburg cu o jumătate de an înainte, acesta, poate, ar fi conchis că printul s-a schimbat foarte mult în bine. Însă era prea puțin probabil să fie așa. Numai îmbrăcămîntea îl era schimbată complet: toate hainele erau noi, cusute la Moscova, ba încă de un croitor bun; dar îmbrăcămîntea avea un cusur: prea era cusută la modă (cum cos întoldeauna croitorii de bună-credință, dar nu foarte talentati) și, pe deasupra, era purtată de un om care nu se interesa de ea cîtuși de puțin, așa că, privindu-l atent pe print, un mare amator de rîs, poate, ar fi găsit de ce să zimbească. Dar puține lucruri care provoacă rîsul există?

Printul luă o birjă și plecă la Peski. Pe una dintre străzile din preajma Bisericii Nașterii Domnului găsi repede o casă mică din lemn. Spre marea lui mirare, casa era frumoasă pe din afară, curată, ținută în mare ordine, cu o grădină în care creșteau flori. Ferestrele dinspre stradă erau deschise și prin ele se auzea o vorbire tăioasă și neîntreruptă, aproape tipată, ca și cum cineva ar fi recitat sau chiar ar fi rostit o cuvîntare. Printul intră în curte, urcă scara mică și întrebă de domnul Lebedev.

— Iată-l, îi răspunse bucătăreasa cu mînecile susificate pînă la coate, care îl deschise ușa, arătînd cu degetul spre „salon”.

În acest salon cu tapet din hîrtie albastru-închis, curat și cu unele pretenții, adică cu o masă rotundă și o canapea, cu un ceas de bronz cu cupolă, cu o oglindă îngustă între uși și cu o mică lustră străveche cu plăcuțe de sticlă, care era atîrnată de tavan cu un

lanț de bronz, stătea în picioare domnul Lebedev în persoană, cu spatele la prințul care intra, în vestă, dar fără haină, pentru că era vară, și, bătindu-se în piept, ținea un discurs amarnic pe marginea cine știe cărei teme. Ascultătorii erau: un băiat de vreo cincisprezece ani, o fată tânără de vreo douăzeci de ani, toată în doliu și cu un copil sugar în brațe, o fată de treisprezece ani, tot în doliu, care rîdea foarte mult, căscind grozav gura și, în sfîrșit, un ascultător extrem de ciudat, care stătea întins pe canapea, un ins de vreo douăzeci de ani, destul de frumos, oacheș, cu părul lung și des, cu ochii mari și negri, cu tulele de perciuni și barbă. Acest ascultător, s-ar părea, îl întrerupea adeseori și îl contrazicea pe Lebedev, care perora; probabil că din acest motiv rîdea restul publicului.

— Lukian Timofeici, hei, Lukian Timofeici! Ia te uită! Ia uită-te-ncoace!... Ah, duce-te-ai de tot pe pustii!

Și bucătăreasa ieși, dind din mîini și supărîndu-se atât de tare, încît se înroși totă.

Lebedev intoarse capul și, văzîndu-l pe prinț, rămase un timp ca trăsnit, apoi se repezi spre el cu un zîmbet slugarnic, dar pe drum iar pâru să încrême-nească, rostind, de altminteri:

— Lu-lu-luminăția sa, prințul!

Însă, deodată, ca și cum n-ar fi fost în stare să găsească în sine suficientă prestanță, din senin, se repezi mai întîi la fata în doliu, care ținea copilul în brațe, aşa că aceasta se trase cîțiva pași înapoi din pricina surprizei, dar, lăsînd-o imediat în pace, se năpusți apoi spre fetița de treisprezece ani, rămasă în pragul ușii ce dădea spre camera cealaltă, care continua să zimbească cu rămășitele din rîsul de mai înainte. Fetița nu suportă tipetele și o șterse pe loc la bucătărie; Lebedev chiar bătu în urma ei din picior, ca s-o înfricoșeze și mai mult, dar, întîlnind privirea prințului, care se uita la el derutat, rosti drept explicație:

— Pentru... respect, he-he-he!

— N-are rost... dădu prințul să înceapă.

— Îndată, îndată, îndată... ca visorul!

Și Lebedev dispără iute din cameră. Uluit, prințul se uită la fată, la băiat și la cel întins pe canapea; toți rideau. Izbucni în rîs și prințul.

— S-a dus să-și îmbrace fracul, zise băiatul.
 — Ce rău îmi pare, dădu iarăși printul să înceapă.
 Și eu care era cît pe ce să cred... spuneți-mi, nu cumva...

— Credeți că-i beat? strigă vocea de pe canapea. E treaz de-a binelea! Să tot fi dat de dușcă vreo trei-patru pahare, hai, cinci, dar mai mult, nu; ce mai – disciplină.

Prințul dădu să i se adreseze vocii de pe canapea, dar începu să vorbească fata care, având întipărītă pe față simpatică expresia cea mai sinceră, spuse:

— Dimineața nu bea niciodată mult; dacă ati venit cu vreo treabă la el, spuneți-i-o acum. E momentul potrivit. Doar seara, cînd se întoarce, e cu chef; la drept vorbind, acum plînge mai mult în pragul nopții și ne citește din Sfinta Scriptură, pentru că sunt cinci săptămîni de cînd ne-a murit mama.

— A fugit pentru că, cu siguranță, i-a fost greu să vă răspundă, spuse și izbucni în rîs tînărul de pe canapea. Parlez că s-a și gîndit să vă tragă pe sfoară și acum își face planul de bătaie.

— Doar cinci săptămîni! Doar cinci săptămîni! ținu isonul Lebedev, intorcîndu-se deja îmbrăcat cu fracul; clipind din ochi, își scoase batista din buzunar ca să-și steargă lacrimile. Sîntem orfani!

— De ce-ai ieșit în zdrențe? îl întrebă fata. Doar aici, după ușă, ai o redingotă nouă. N-ai văzut-o?

— Taci, libelulă! ti-arăt eu! făcu el, dînd să bată la ea din picior. Însă de data asta ea doar izbucni în rîs.

— Nu-ncerca să mă sperii, eu nu-s Tania și n-o să fug. Dar ai s-o trezești pe Liubocika, poate că o sîcile colicii... că tare mai tipi!

— Nu-nu-nu! Pușchea, pușchea... se sperie teribil Lebedev și, repezindu-se la copilul care dormea în brațele ficei lui, cu figura timorată, îl făcu cruce de trei ori. Doamne ferește, ocrotește-o. Dumnezeule! E propriul meu copil sugar, Liubov, îl spuse el prințului, și-i născută din cea mai legitimă căsătorie de recent râposata Elena, soția mea, care a murit în chinurile facerii. Iar ciovlica asta e flică-mea, Vera, în doliu. Iar acest, acest, o, acest...

— De ce te-ai blocat? îl strigă tînărul. Continuă, nu te jena.

— Luminăția Voastră! exclamă deodată Lebedev, cu un fel de avînt. Ați binevoit să urmăriți în ziare uciderea familiei Jemarin³⁹?

— Am citit, spuse printul cu o oarecare uimire.

— Ei bine, acesta-i adevăratul ucigaș al familiei Jemarin, chiar el este!

— Ce spuneti? întrebă printul.

— Adică, alegoric vorbind, viitorul al doilea ucigaș al viitoarei a doua familii Jemarin, dacă va exista vreuna. Chiar pentru asta se pregătește...

Toți izbucniră în rîs. Printului îi trecu prin minte că, poate, într-adesea Lebedev se fandosește și se strîmbă doar pentru că, presimtind întrebările lui, nu știe cum să răspundă la ele și încearcă să cîstige timp.

— Se răzvrătește! Pune comploturi la cale! strigă Lebedev, parcă nemaiputîndu-se stăpîni. Ei bine, pot eu oare să-l consider pe acest clevetitor, pe acest, aş putea spune, desfrînat și monstru, am oare dreptul să-l consider drept nepot al meu, drept unicul fiu al surorii mele, răposata Anisia?

— Termină odată, om beat ce ești! Credeti-mă, prințe, acum și-a pus în cap să se ocupe de avocatură, să umble cu acțiuni penale; și-a dat drumul la elocință, iar acasă, cu copiii, nu discută decât în stilul înalt. În fata judecătorilor de pace a vorbit acum cinci zile. Și pe cine s-a apucat să apere? Nu pe bătrîna care îl implora, care îl ruga și pe care un nemernic de cămătar a jefuit-o, n-avea decât cinci sute de ruble, toată avere ei, ci l-a apărat chiar pe cămătar, Seidler, un jidan, pentru că i-a promis că-i dă cincizeci de ruble.

— Cincizeci de ruble în caz de cîștig procesul și numai cinci dacă îl pierd, explică deodată Lebedev, vorbind cu totul altfel decât mai înainte, ca și cum n-ar fi tipat niciodată.

— Și, firește, a făcut-o de oare, doar nu mai sunt rînduielile de altădată, aşa că și-au rîs toți de el. Însă dumnealui a rămas grozav de mulțumit de propria-i persoană; luați aminte, nepărtinitori domni judecători, că un bătrân trist, fără picioare, care trăiește din munca lui cinstită, rămîne fără ultimul codru de pilne; amintiți-vă înțeleptele cuvinte ale legiuitorului: „Să domnească clementa în tribunale!” Și, credeti-mă:

în fiecare dimineată, aici, ne redă această cuvântare exact cum a rostit-o acolo; astăzi a fost a cincea oară; chiar înaintea sosirii dumneavoastră ne-o recita, atât de mult a îndrăgit-o. Își face singur zîmbre. Și se mai pregătește să apere pe cineva. Sînteți, mi se pare, printul Mîškin, nu? Kolea mi-a vorbit despre dumneavoastră și mi-a spus că încă n-a întîlnit pe lume alt om mai intelligent.

— Și nu-i! Și nu-i! Nu există oameni mai inteligenți pe lume! îl ținu imediat isonul Lebedev.

— Cred că ăsta a mintit. Unul vă iubește, iar celălalt vă lingusește; vreau să știți că n-am deloc intenția să vă măgulesc. Sosirea dumneavoastră are un sens: ia arbitrați-ne pe amîndoi. El, ce-ar fi ca prințul să judece și să spună care din noi are dreptate? i se adresă el unchiului. Printe, chiar sînt bucuros că s-a întîmplat să fiți aici.

— Vreau! strigă decis Lebedev și, fără voie, întoarse capul spre publicul care începuse iarăși să se apropie.

— Și, mă rog, ce diferend aveți? întrebă prințul, încruntîndu-se.

Într-adevăr, îl durea capul și, pe deasupra, era din ce în ce mai convins că Lebedev îl trage pe sfoară și se bucură că afacerea se amînă.

— Relatarea faptelor. Sînt nepotul lui, aici nu a mintit, deși minte mereu. N-am terminat gimnaziul, însă vreau să-l termin și o să reușesc să fac, pentru că am voîntă. Iar deocamdată, ca să am cu ce trăi, îmi iau o slujbă la calea ferată, plătită cu douăzeci și cinci de ruble. În plus, recunosc că de două sau de trei ori pînă acum el m-a ajutat. Am avut douăzeci de ruble și le-am pierdut. Da, printe, credeți-mă, am fost atît de ticălos, de josnic, încît le-am pierdut!

— Tî le-a cîștigat un mizerabil, un mizerabil, căruia n-ar fi trebuit să-i plătești! strigă Lebedev.

— Da, un mizerabil, dar căruia trebuia să-i plătesc, continuă tînărul. Că este mizerabil, depun și eu mărturie și asta nu numai din cauză că te-a pocnit. Printe, e vorba despre un ofițer ratat, un locotenent în retragere din fosta echipă a lui Rogojin, care dă lectii de box. Acum, după ce Rogojin i-a alungat, hoinăresc cu totii. Dar cel mai rău e că știam totul despre el, știam că-i mizerabil, netrebnic și hoțoman și totuși m-am apucat să joc cu el și, cînd am pus la bătale